

Bifolium

Nieuws over handschriften en oude drukken
ISSN: 0920-9360

Redactie: p/a Vakgroep Mediaevistiek, Rijksuniversiteit Groningen, Postbus 716, 9700 AS Groningen NL

32

OKTOBER 1998

Ter Inleiding

Het kan niemand van onze lezers ontgaan zijn: 1098-1998 is reden voor talloze tentoonstellingen waarin de bijdrage van Cisterciënzers wordt herdacht. Dit najaar nog twee in Duitsland (Kamp en Mainz). Ten onrechte is in de media tamelijk weinig aandacht besteed aan de tentoonstelling in Keulen; niet gauw zult U zo'n bijzondere verzameling bijeen zien die nog steeds 'ter plekke' bij elkaar is. Andere herdenkingen gelden Alexander Hegius (1440-1498), die in Deventer en in de Euregio 'Handel en wandel tussen IJssel en Berkel' met velerlei festiviteiten herdacht wordt (vgl. Ahaus en Deventer) en Abraham Ortelius (1527-1598). Ook enkele andere tentoonstellingen in Vlaanderen en Brussel zijn een reis waard (Antwerpen, Brugge, Brussel en Leuven).

Voor de goede orde vestigen we Uw aandacht op de vele bibliotheken en musea die door verhuizing of verbouwing tijdelijk dicht gaan (tot ver in 1999 of zelfs 2000). Een algemene waarschuwing voor wie op bibliotheekreis wil: controleer zorgvuldig of en wanneer U terecht kunt (en of U bij Uw boeken kunt).

TENTOONSTELLINGEN

AHAUS Villa Van Delden: Zur Schule mit Erasmus. Maart 1999. Zie DEVENTER.

LOS ANGELES J. Paul Getty Museum: Flemish Manuscript illumination of the late Middle Ages. 3 november 1998 - 17 januari 1999. Met catalogus.

LOS ANGELES J. Paul Getty Museum: The making of a medieval book. 3 november 1998 - 30 mei 1999. Met catalogus.

ANTWERPEN Museum Plantin Moretus: De wereld in kaart: Abraham Ortelius (1527-1598) en de eerste atlas. 21 november 1998 - 24 januari 1999. Met publ. (cf. Brussel, KBB).

BRUGGE Memlingmuseum: Van Hans Memling tot Pieter Pourbus: Brugge in de 16de eeuw. 15 augustus - 6 december 1998. Met catalogus (360 pp., BEF 1200).

BRUSSEL Bibliotheca Wittockiana: Quatre siècles de reliure en Belgique, 1500-1900. Tot 9 januari 1999. Met catalogus.

BRUSSEL Koninklijke Bibliotheek van België (Nassaukapel): Abraham Ortelius. 11 december 1998 - 27 maart 1999. Met catalogus en bundel studies (tezamen met MPM Antwerpen).

BRUSSEL Koninklijke Bibliotheek van België: 's Levens felheid in één band'. 9 april - 22 mei 1999. Belangrijke verzamelhandschriften, m.n. het in KBB bewaarde 'Hulthemse handschrift', de zgn. 'Nachtwacht' van de Medio-nederlandstiek. Met congres en publicaties.

DEVENTER Museum de Waag: Met Erasmus naar school. 3 oktober 1998 - 14 februari 1999. Een aardig beeld van laat-middeleeuws Deventer, de Latijnse school (waar ook Erasmus kwam), haar rector, Alexander Hegius (1440-1498), en Deventer als boeken- en drukkersplaats. Met publicaties (zie ERASMUS en MOES). Nadien (tot 1.1.2001) ook in BRD: AHAUS, Billerbeck en Havixbeck.

DEN HAAG Koninklijke Bibliotheek: De Oudheid verbeeld. Archeologische boekillustraties 1500-1900. 31 juli - 30 november 1998. Met cat. (zie JANSMA).

KAMP (BRD) Abtei Kamp: 875 Jahre Kloster Kamp am Niederrhein. Libri Cisterciensens. 30 augustus - 1 november 1998. Toont verluchtungskunst van de Cisterciënzers in Europa (11de-17de eeuw). De in 1312 geschreven Kamper Bijbel is voor het eerst weer te zien in de plaats waar hij gemaakt werd. Met cat. (zie BUCHMALEREI).

KEULEN Diözesan Museum: Glaube und Wissen im Mittelalter. Die Kölner Dombibliothek. 7 augustus - 15 november. Keuze uit Dombibliothek ter gelegenheid van 750-jarig bestaan van Keulse Dom. Er zijn veel mooie en interessante boeken te zien. Helaas ontbreekt historisch materiaal zoals oude catalogi. De grote catalogus is uitstekend (het gidsje minder).

Middeleeuws onderwijs. Titelhoustnede uit Antonius Mancinellus, *Versilogus cum commentariis Ioannis Murellii*. Zwolle, Peter van Os van Breda, 24 Jan. 1507. (Deventer, SAB 101 B 4-j). Te zien in DEVENTER.

LEUVEN Sint-Pieterskerk/Predikherenkerk: Dirk Bouts (ca 1415-1475) — een Vlaamse primitief te Leuven. 19 september - 6 november 1998. Met publicatie.

LEUVEN Centrale UB: 'En garde' — Schermen verbeeld - Van Duel tot Spitsstechnologie. 9 oktober - 19 december 1998. Toont een honderdtal oude drukken uit de schermboekencollectie (bij de 2-3 grootste in de wereld) van de Engelse schermkampioen en bibliofiel, Archibald H. Corble (1883-1944), thans in UB Leuven. Met catalogus.

MAINZ Landesmuseum: Rheinische Zisterzienser im Spiegel der Buchkunst. 22 november 1998 - 12 februari 1999. Met catalogus. Zeer groots opgezet, met talrijke evenementen.

PADERBORN: Kunst und Kultur der Karolingerzeit: Karl der große und Papst Leo III in Paderborn. 23 juli - 1 november 1999. Vooraankondiging grote tentoonstelling (meer in Bif. 33).

PARIS Bibliothèque nationale de France (site François Mitterand - Tolbiac): 'Figures du ciel' & 'Couleurs de la terre'. 9 resp. 10 oktober 1998 - 10 januari 1999. (Weer) twee tentoonstellingen bij ingebruikneming nieuwe BnF. Met publicaties.

PARIS Bibliothèque nationale de France (site François Mitterand - Tolbiac): L'aventure des écritures - II: Matières et formes. 4 november 1998 - mei 1999. (cf. Bif. 31) Met publicatie.

UTRECHT Museum Catharijneconvent: De schat van Sint-Victor. Middel-eeuwse kunst uit Xanten. 12 september - 22 november 1998. Ook enkele handschriften uit rijke dombibliotheek. (Nadien Würzburg, Hildesheim, Frankfurt en Limburg an der Lahn. Met cat. (zie GROTE).

CITTÀ DEL VATICANO Biblioteca Apostolica Vaticana: Diventare Santi - autografi dei santi. December 1998 - februari 1999. Grote tentoonstelling over eigenhandig geschreven teksten van heiligen, en derhalve ook als relieken bewaarde geschriften. Met catalogus.

VENETIË Biblioteca Nazionale Marciana: Oriente Cristiano e Santità. (Sainthood and the Christian East). 2 juli - 14 november 1998. In het kader van het Bimillenario di Cristo. Met catalogus (zie GENTILE).

WOLFENBÜTTEL Herzog August Bibliothek: Initialen. 23 januari - 30 mei 1999. Met catalogus.

NIEUWE EN AANGEKONDIGDE LITERATUUR

ARNOLD, Werner (ed.) Bibliotheken und Bücher im Zeitalter der Renaissance. Wiesbaden: Harrassowitz, 1997. (Wolfenbütteler Abhandlungen zur Renaissanceforschung, 16). 206 pp., ill., geb. ISBN 3 4470 3977 9. DM 98.

Illuminating the book, makers and interpreters, essays in honour of Janet BACKHOUSE, edited by Michelle P. Brown and Scott McKendrick. London: British Library / University of Toronto Press, 1998. (British Library studies in medieval culture). 314 pp., ill., enkele kleur, reg., bibl. Backhouse. ISBN 0 7123 4587 6 (BL), 0 8020 4411 5 (UTP).

Roma, magistra mundi. Itineraria culturae medievalis. Mélanges offerts au Père L.E. BOYLE à l'occasion de son 75e anniversaire. Louvain-la-Neuve: FIDEM, 1998. 3 dln. BEF 5900. Feestbundel voor voormalige prefect van de Vaticaanse bibliotheek en drijvende kracht achter tal van projecten op terrein middeleeuwse studies en codicologie.

BROWN, Michelle P. The British Library guide to writing and scripts - History and techniques. London: BL, 1998. British Library Guides. 96 pp., ill., deels kleur. ISBN 0 7123 4583 3. £ 9.95.

BUCHMALEREI des Zisterzienserklosters Kamp. Stuttgart: Belsler, 1998. ca. 192 pp., 150 ill. (kl.), geb. ISBN 3 7630 2362 3, ca. DM 68. vgl. KAMP.

BIJSTERVELD, A.J.A., J.A.F.M. van Oudheusden & R. Stein (eds.) Cultuur in het laatmiddeleeuwse Noord-Brabant. Literatuur - boekproductie - historiografie. 's-Hertogenbosch: Brabantse Regionale Geschiedbeoefening, 1998. 120 pp., ill. ISBN 9 0725 2638 4. f 35. Intekenprijs tot 31/10/1998: f 29,50 (+ p&p). fax: (+31) 73. 614 7045, e-mail: brg.brabant@wxs.nl. Bevat voordrachten van congres mei 1997 (cf. Bif. 29).

CECCANTI, Melania (ed.) Il codice miniato laico. Rapporto tra testo e immagine. (Rivista di storia della miniatura, anno 1, 1-2 (1996-1997)). Atti del 4 congresso di storia della miniatura. Firenze: Centro Di, 1997. 271 pp., ill. ISBN 8 8703 8315 6. LIT 150.000. Ook bijdragen in Engels, Duits en Spaans.

CLASSEN, Albrecht (ed.) The book and the magic of reading in the Middle Ages. Hamden Ct: Garland, 1998. (= Garland Medieval Casebooks, 24). 280 pp., ill., reg. ISBN 0 8153 3230 0. \$ 55. Veelal tekst-gecentreerde bijdragen.

DE COURCELLES, Dominique (ed.) Le pouvoir des livres à la Renaissance. Actes de la journée d'étude organisée par l'école nationale des chartes et le Centre de recherche sur l'Espagne des XVIe et XVIIe siècles (Paris, 15 Mai 1997). Paris: Ecole des chartes, 1998 (Études et rencontres de l'école des chartes, 3). 157 pp. ISBN 2 9007 9125 1. FF 110.

VAN DALEN-OSKAM, Karina. Studies over Jacob Maerlants Rijmbijbel. Hilversum: Verloren, 1998. (MSB 57). (ook diss. Leiden). 269 pp., ill. ISBN 9 0655 0294 7. f 56. Vooral naar inhoud en vorm van tekst.

Met ERASMUS naar school / Zur Schule mit Erasmus. Handschriften, boeken en voorwerpen uit de tijd van Alexander Hegius als rector van de Latijnse School in Deventer. Deventer: Historisch Museum De Waag, 1998. 126 pp., ill. in kleur. ISBN 9 0739 5707 9. f 37,50. Zeer verzorgde, tweetalige publicatie; cf. DEVENTER.

La FABBRICA del codice. Materiali per la storia del libro nel tardo medioevo. Roma: Viella, 1998. (= I libri di Viella, 13). ca. 300 pp., ill. ISBN 8 8856 6975 x. LIT 48.000.

FOX, Peter (ed.) Cambridge University Library. The Great Collections. Cambridge: CUP, 1998. 256 pp., ill. ISBN 0 5216 2636 6. £ 40 (geb.), ISBN 0 5216 2647 1. £ 15.95 (pb).

GENTILE, Sebastiano Oriente Cristiano e Santità. Figure e storie di santi tra Bisanzio e l'Occidente. [Roma]: Centro Tibaldi, 1998. 376 pp., ill. geheel in kleur. ISBN 8 8869 2408 9. LIT 80.000. Schitterende catalogus van hss. uit Byzantium en het westen, te zien in VENETIË.

GLAUBE und Wissen im Mittelalter. Die Kölner Dombibliothek. München: Hirmer, 1998. 560 pp., ill. (kl.), ISBN 3 7774 7910 1. Rijk geïllustreerde bundel. Bij tentoonstelling (zie KEULEN) is ook afl. 'Vernissage' (DM 9,80).

GROTE, Udo Der Schatz von St. Viktor. Mittelalterliche Kostbarkeiten aus dem Xantener Dom. Regensburg: Schnell und Steiner, 1998. 200 pp., ill. (kl.), geb. ISBN 3 7954 1136 x. f 49,50. Grondige studie van mooie, evenwichtige collectie incl. handschriften en gegevens over het Stiftsarchief en de Stiftsbibliothek Xanten. Bij reizende tentoonstelling, eerst in UTRECHT.

Anbidding van de Koningen. Nederrijns Missaal, ca 1430/1440. (Xanten, Stiftsarchiv, H 106). In GROTE; te zien in UTRECHT.

MCGURK, Patrick Gospel Books and Early Latin Manuscripts. Aldershot: Variorum, 1998. (= Variorum Collected Studies, 606). 352 pp., ill., geb. ISBN 0 8607 8684 6. £ 57.50.

HOFFMANN, Philippe (ed.) Recherches de codicologie comparée. La composition du 'codex' au Moyen Âge, en Orient et en Occident. Paris: Presse de l'école normale supérieure, 1998. x + 326 pp., ill., vele registers. ISBN 2 7288 0231 9. FF 180. Voortreffelijke bundel over diverse aspecten van handschriftproductie, met soms verrassende bijdragen.

JANSMA, N.S.H. De Oudheid verbeeld. Archeologische boekillustraties 1500-1900. Den Haag: KB, 1998. (Tentoonstellingscatalogi KB, 58). 92 pp., ill. f 20. Zie den Haag.

JOHNSTON, Tom Codex Hummercensis (Groningen UB, PEIP Ms 12, fol. 147r-163v). An Old Frisian Legal Manuscript in Low Saxon Guise. Leeuwarden: Fryske Akademy, 1998. 626 pp., ill. ISBN 9 0617 1858 9. f 85. (diss. VU Amsterdam). Boeiend, wat breedsprakig beeld van Fries recht in Nedersaksisch (Gronings) gebied in late middeleeuwen.

JONES, Peter Murray Medieval Medicine in Illuminated manuscripts. London: BL, 1998. (revised edition van 1984). 111 pp., ill. (allemaal kleur). ISBN 0 7123 0657 9.

van de KAMP, Hans Een snelweg van papier. Vijf eeuwen drukunst. Tentoonstelling in het kader van Fryslân 500. Franeker: Coopmanshûs, 1998. 40 pp., ill. geen ISBN, f 7.50 (+ P&P). Te bestellen: Museum 't Coopmanshûs, Voorstraat 49-51, NL-8801 LA Franeker. Verzorgd boekje

(geen catalogus!) met aardige afbeeldingen van velerlei thema's.

KEBLUSEK, Marika Boeken in de hofstad. Haagse boekcultuur in de Gouden Eeuw. Hilversum: Verloren, 1997. (Hollandse Studiën, 33). 383 pp., ill., reg. ISBN 9 0704 0338 2. f 67,50. (ook diss. Leiden). Boeiend, goed gedocumenteerd beeld van het boek in Den Haag.

KEBLUSEK, Marika & Jori Zijlmans Vorstelijk vertoon aan het hof van Frederik Hendrik en Amalia. Den Haag/Zwolle: Waanders, 1997. 254 pp., ill., ISBN 9 0400 9988 x (geb.), -9194 3 (pb.), f 79,50. O.m. 'boeken aan het stadhouderlijke hof'.

KLEIN, P.W. & M.A.V. Klein-Meijer De wereld van de Koninklijke Bibliotheek 1798-1998. Van statelijke institutie tot culturele onderneming. Amsterdam: Van Oorschot, 1998. 468 pp., ill., geb. ISBN 9 0282 0917 4. f 75. Geschiedenis van de KB in ruimere context.

KOEHLER, Wilhelm & Florentine Mutherich Die karolingischen Miniaturen, VI: Die Schule von Reims; 2. Teil: Zeit der Erzbischöfe Hinkmar und Fulco. Berlin: Verlag für Kunstwissenschaft, 1998. 2 dln. 288 en vi + 178 pp., ill., reg. ISBN 3 8715 7158 x. DM 598. Tweede deel (1994 eerste) behandelt bloeitijd van zeer belangrijke regio (globaal: de regeringstijd van Karel de Kale, 840-877).

KORTEWEG, Anne S. Boeken van Oranje-Nassau. De bibliotheek van de graven van Nassau en prins van Oranje in de vijftiende en zestiende eeuw. Den Haag: Museum van het Boek / Koninklijke Bibliotheek, 1998. 48 pp., ill., geb. ISBN 9 0625 9137 x. f 25. Publicatie bij tent. (zie Bif. 31).

MOES-Jonasse, Wendy Non scholae sed vitae discimus - We leren niet voor de school. Het dagelijks leven van leerlingen van de Latijnse school in Deventer in de periode van de 14e eeuw tot 1579. Deventer: Historisch Museum De Waag, 1998. 140 pp., ill., ringband. ISBN 9 0739 5708 7. f 17,50. Bewerkte doctoraalscriptie als begeleiding bij tent. in DEVENTER.

LINDBERG, Nils J. Paper comes to the North. Sources and Trade Routes of paper in Baltic Sea Region 1350-1700. Marburg: IPH, 1998. (IPH Monograph Series, 2). 100 + 200 pp., ill., DM 118 (pb), DM 163 (geb.).

LÖFFLER, Karl (neu bearb.: Wolfgang Milde) Einführung in die Handschriftenkunde. Stuttgart: Hiersemann, 1997. (= Bibliothek des Buchwesens, 11). xii + 179 pp., ill., ISBN 3 7772 9723 2. DM 96. Bijgewerkt t.o.v. 1929.

LOWDEN, John Early Christian & Byzantine Art. London: Phaidon, 1997. (Art & Ideas). 448 pp., ill., vrijwel geheel in kleur. reg. ISBN 0 7148 3168 9. In opmerkelijke vormgeving, nieuwe presentatie van laat-antieke en Byzantijnse kunst; veel aandacht voor handschriften.

LUCAS, Peter J. From Author to Audience. John Capgrave and Medieval Publication. Dublin: University College Press, 1997. 352 pp., ill., geb. ISBN 1 9006 2105 3. £ 45. Studie over productie en verbreiding van handschriften in dagen vóór druk, aan hand van een vruchtbaar en geleerd auteur in Engeland, John Capgrave (1393-1464).

MEIER, Christel, Dagmar Hüpper & Hagen Keller (eds.), Der Codex im Gebrauch. (Akten des Internationalen Kolloquiums 11.-13. Juni 1992). München: Fink, 1996. (Münstersche Mittelalter-Schriften, 70). 255 pp., ill., geb. ISBN 3 7705 3092 2.

ORNATO, Ezio & Paolo Busonero (eds.) La carta occidentale nel tardo medioevo. I: La storiografia della carta medievale e il 'progetto carta'. Aspetti qualitativi del manufatto. Caratteristiche materiali delle forme. Roma: Istituto centrale per la patologia del libro, 1998. LIT 150.000 (tot 30/11/1998: LIT 100.000).

PALMER, Nigel F. Zisterzienser und ihre Bücher. Die mittelalterliche Bibliotheksgeschichte von Kloster Eberbach im Rheingau unter besonderer Berücksichtigung der in Oxford und London aufbewahrten Handschriften. Regensburg: Schnell und Steiner, 1998. 356 pp., ill., (kl.), geb. ISBN 3 7954 1189 0. Fraaie studie over ontstaan, geschiedenis en gebruik van boeken in het klooster.

POWITZ, Gerhard Die Bibliothek des Franziskanerklosters in Frankfurt am Main. Kirchliches und städtisches Bibliothekswesen im Übergang vom Mittelalter zur Neuzeit. Frankfurt: Klostermann, 1997. (= Frankfurter Bibliothekschriften, 5). 149 pp., ill., ISBN 3 4650 2703 5. DM 30.

SAENGER, Paul Space between words. The origin of silent reading. Stanford: UP / Cambridge: UP, 1998. 494 pp., geb. ISBN 0 8047 2653 1. £ 35.

SCHNEIDERS, Paul Nederlandse bibliotheekgeschiedenis. Van librije tot virtuele bibliotheek. Den Haag: NBLC, 1997. 392 pp., ill., reg., summary, geb. ISBN 9 0548 3138 3. f 139,50. Als overzicht nuttig, maar bevat - inherent aan eenmans-werk van dergelijke omvang - feilen in detailkwesties. Geen noten, wél bibl., reg., geb. Met CD-rom.

SCHUYTVLOT, Bram Het enige exemplaar: een keuze van 100 unica uit de

periode 1541-1600 bewaard in de Universiteitsbibliotheek van Amsterdam. Amsterdam: UB, 1998. 60 pp., ill., ISBN 9 0612 5044 7. Catalogus bij verschijnen Typographia Batava - zie VARIA.

SHEEAN, W.J. Bibliothecae Apostolicae Vaticanae Incunabula. Città del Vaticano: BAV, 1996. (= Studi e testi, 380-383). 4 dln. lxxi + 1624 pp., ISSN 1015-1311, 380-383.

STEINMANN, Martin Die Handschriften der Universitätsbibliothek Basel. Register zu den Abteilungen C I - C VI, D - F sowie zu weiteren mittelalterlichen Handschriften und Fragmenten. Basel: UB, 1998. 574 pp., geb. geen ISBN, sFr. 115 (te bestellen via UB Basel, Schönbeinstraße 18-20, CH-4056 Basel of: Mono@ubaclu.unibas.ch).

VAN STRAALLEN, B., J. Kummer & F. Pereboom (eindred.), Lezen in Gelderse en Overijsselse bronnen. Gids bij oud schrift in Gelderland en Overijssel. Kampen: IJsselacademie, 1998. (= Publ. IJsselac., 104). 216 pp., ill., ISBN 9 0669 7095 2. f 29,95 (+ f 6 p&p). Veelal na-middeleeuws materiaal in context - ook over regionale geschiedenis, munten, maten en gewichten.

SYTSEMA, Johanneke De 17 Keuren en de 24 Landrechten in de Ommelander Rechtshandschriften. Amsterdam: VU uitgeverij, 1998. 443 pp., ill., geen reg. ISBN 9 0538 3616 0. (diss. VU). Studie naar en editie van belangrijke rechtsbron in Groningen in de 15e/16e eeuw.

VALKEMA BLOUW, Paul Typographia Batava 1541 - 1600. In ordinem digessit A.C. Schuytvlot. Repertorium van boeken gedrukt in Nederland tussen 1541 en 1600, A repertorium of books printed in the Northern Netherlands between 1541 and 1600. Nieuwkoop: De Graaf, 1998. 2 delen. xxxii + 661 en 635 pp., ill., reg. ISBN 9 0600 4437 1 en ISBN 9 0600 4438 x, f 950. Een monument in de Nederlandse bibliografie - zie VARIA.

VAN DE VEN, J.M.M. Codices additi. Aanwinsten in de handschriftenverzameling van de Tilburgse Universiteitsbibliotheek 1990-1996. Tilburg: UP, 1997. 86 pp., ill., f 35.

Du Copiste au collectionneur. Mélanges d'histoire des textes et des bibliothèques en l'honneur d'André VERNET. Donatella Nebbiai-Dalla Guarda & Jean-François Genest (eds.). Turnhout: Brepols, 1998. (Bibliologia, 18). ca 500 pp., ill., ISBN 2 5035 0641 0. FF 695.

VERZAMELAARS en verzamelingen. Koninklijke Bibliotheek, 1798-1998. Zwolle: Waanders, 1998. 224 pp., ill., deels kleur, geb. ISBN 9 0400 9206 0. f 65. Ook in Engels: 'Collectors and collections' ISBN (eng!) 9 0400 9207 9. Fleurig overzicht belangrijke collecties van KB; verscheen bij tentoonstelling in Amsterdam (cf. Bif. 31); géén catalogus.

WEEKHOUT, Ingrid Boekencensuur in de Noordelijke Nederlanden. De vrijheid van drukpers in de zeventiende eeuw. Den Haag: Sdu, 1998. (Nederlandse Cultuur in Europese context, monografiën en studies, 2). xvi + 580 pp., ill., reg. ISBN 9 0120 8617 5. f 49,50. (ook diss. Nijmegen). M.n. rond Staten-generaal, Staten en Hof van Holland, de gereformeerde kerk en in de steden Rotterdam, Deventer en Den Bosch.

CONFERENTIES / WORKSHOPS

NIJEUWE WEGEN HANDSCHRIFTENSTUDIES

In Harvard University (Cambridge Ma.), wordt van 22 tot 25 oktober 1998 in het Department of English and American Literature and Language een colloquium gehouden onder de titel 'New directions in medieval manuscript studies'. Aspecten van productie, reproductie, ontsluiting en interpretatie komen aan bod, evenals de socio-culturele context.

KLOOSTER EN BIBLIOTHEEK

In het benedictinessenklooster Mariendonk te Kempen (BRD) wordt van 12-14 november 1998 een congres gehouden over Kloster und Bibliothek. Zur Geschichte des Bibliothekswesens der Augustiner-Chorherren in der Frühen Neuzeit. Info: Maximilian Korn CRV, Propstei St. Michael, Paring 1, D-84085 Langquaid, fax: (+49) 9452 2125.

TEKST EN BEELD

Onder de werktitel "'Ut pictura poesis": Verbal and visual images in manuscripts and printed books, 1350-1550' zal 8-12 juli 1999 Glasgow een congres plaatsvinden onder de auspiciën van de Early Book Society. Info: Julia Boffey, School of English & Drama, Queen Mary & Westfield College, Mile End Road, London E1 4NS, j.boffey@qmw.ac.uk.

THE BOOKSHOP OF THE WORLD

Van 15-17 september 1999 wordt in de (nieuwe) British Library onder auspiciën van BL en de 'Association for Low Countries Studies' een congres en tentoonstelling georganiseerd. De ondertitel is veelzeggend: A Celebration of 500 years of printing & publishing in the Low Countries. Contactpersoon is dr J. Harskamp, Dutch Section, tel. (+44) 171 412 7764, fax: 412 7578.

V A R I A

EEN NIEUWE, MONUMENTALE NEDERLANDSE BIBLIOGRAFIE: T.B.

Op 4 september verscheen het magnum opus van Paul Valkema Blouw, de bibliografie van wat in Nederland gedrukt werd tussen 1541 en 1600. Het begin wordt gemarkeerd door het jaar waarmee de 'Nederlandsche Bibliographie' van Nijhoff en Kronenberg (verschenen 1922-1971) afsluit. Voor de Zuidelijke Nederlanden bestond al enige jaren *BT*, 'Belgica Typographica' (in 1994 afgesloten — cf Bif. 24), dat eveneens in 1600 sluit. Nu dan is er ook voor het Noorden een overzicht, in de toekomst te citeren als *TB*, waarin 7438 edities worden besproken. Ook Nederlandstalige uitgaven die buiten het huidige Nederland (en België) gedrukt werden (denk aan Emden, b.v.), zijn opgenomen. Opmerkelijk is dat een derde van de uitgaven zonder vermelding van de uitgever verscheen; *TB* kan ze bijna allemaal thuisbrengen (slechts 3,7% niet).

SCHENKING AAN KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

De KB kreeg een opmerkelijk geschenk c.q. langdurig bruikleen bij gelegenheid van haar 200ste verjaardag in de vorm van een getijdenboek (Utrecht, ca 1430, verlucht met 27 miniaturen door de zgn. 'meesters van Zweder van Culemborg'). Het topstuk werd aangeboden door P. Fentener van Vlissingen, namens de directie van SHV Holdings n.v. Zo kon door particulier initiatief een van de meesterwerken uit de culturele erfenis van ons land voor een openbare collectie beschikbaar komen.

DIGITALE MEDIA OP MEDIËVISTISCH GEBIED

Het tijdschrift *MADOC* kondigt in haar zomernummer (jg. 12, afl. 2, 110-112) een nieuwe rubriek aan die voor alle mediëvisten interessant kan zijn. Onder de kop 'de multimediëvist' zullen medewerkers van de Letterenbibliotheek Utrecht telkens een aantal digitale media bespreken. Als 'touroperators' kunnen zij ons leiden c.q. wegwijzen maken in het doolhof dat Internet heet.

Ook de GLM (*Gazette du Livre Médiéval*; abonnement separaat of bij lidmaatschap Apices — cf. Bif. 31) heeft reeds enige tijd een rubriek over homepages, databestanden en CD-ROMs.

CENSUS MIDDELEEUWSE BOEKBANDEN IN GROOT-BRITTANIË

Al enkele jaren wordt gewerkt aan een 'Census of Western Medieval Book-binding Structures to 1500 in British Libraries'. De eerste fase van het project richt zich op bibliotheken in Cambridge. In wijdere kring (heel het Verenigd Koninkrijk) is een boekje verspreid, dat, voorzien van aardige tekeningen en foto's (deels kleur), een handreiking biedt bij het inventariseren en beschrijven. 40 pp., £ 7.25 plus £ 1.60 p&p [Europa]. Het biedt bibliothecarissen en lezers een handreiking bij het herkennen van (sporen van) middeleeuwse bindwerk. Informatie over het project (en bestellingen, zover nog leverbaar): dr Jenny Sheppard, Lucy Cavendish College, Cambridge CB3 0BU, fax: (+44)1223.332178.

BIFOLIUM is een informatieblad over activiteiten rond handschriften en oude drukken. Het bevat zoveel mogelijk gegevens over tentoonstellingen, catalogi, conferenties, workshops, bijeenkomsten van codicologen en bibliografen. Bij beschikbare ruimte kan een kort verzoek om informatie worden opgenomen. *Bifolium* verschijnt tweemaal per jaar, in april en oktober.

Een abonnement kost momenteel tien gulden per vier nummers (twee jaargangen), over te maken naar girorekening 33 50 785 (Postbank Arnhem-NL) Voor instellingen met gecompliceerde administratieve eisen is tien gulden per jaar verschuldigd. Na opgave van naam en adres bij de redactie ontvangt men een rekening of acceptgirokaart.

Mededeling voor onze abonnees in het buitenland: Omdat de kosten voor buitenlands betalingsverkeer buitensporig hoog uitvallen, vragen wij U bij voorkeur Uw betaling zo te regelen, dat de transferkosten voor Uw rekening komen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een Eurocheque of internationale postwissel (in laatstgenoemd geval: ten name van *Bifolium*, Vakgroep Mediaevistiek RU Groningen, Postbus 716, NL-9700 AS Groningen). Dank U.

Message for our Foreign subscribers: As the charges for collecting your subscription are very high, we would like to ask you to mention on your cheque that the costs of transfer are yours. If you want to pay by an International PO-money order, would you please do so in the name of *Bifolium*, Department of Medieval Studies, PO Box 716, 9700 AS Groningen - The Netherlands. To keep things simple: please do not send cheques other than Euro-cheques, please (collecting costs are often more than the sum involved). Thank you.

Redactie: Jos.M.M. Hermans [+31] 50 3636114, fax: 3637263, e-mail: jhermans@let.rug.nl en W.C.M. Wüstefeld [+31] 30 2313835, fax: 2317896).

Uit bibliotheek, museum en archief

KOPENHAGEN: Det Kongelige Bibliotek blijft nog gesloten tot herfst 1999. In uitzonderingsgevallen kan een hs. of druk ingezien worden, maar alleen na overleg: (nieuw) tel. (+45) 33 474747, fax — 35 329033, e-mail: bm@kb.dk (evt: <http://www.kb.dk>).

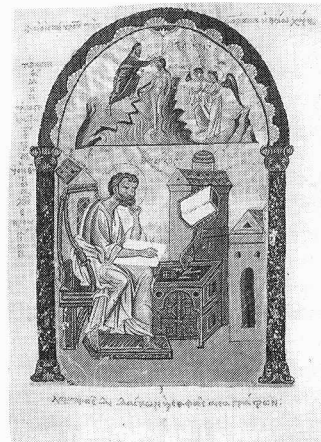
LEEUWARDEN: De Provinsjale Bibliotek fan Fryslân (zoals de officiële naam luidt) en Buma Bibliotheek zijn grondig aan het verbouwen (zie Bif. 31). Tot najaar 1999 zullen de collecties slechts in overleg toegankelijk zijn. Contact vooraf is gewenst: PBF, afd. Hss. en Oude Drukken: tel.: (+31) 58.213 3285, fax: — 213 0884.

LONDEN: The British Library is (grotendeels) 'over' en open voor het publiek. De handschriften worden thans verhuisd en zijn vanaf 6 januari 1999 (hopelijk) beschikbaar op het nieuwe adres: 96 Euston Road, London NW1 2DB. Verifieer derhalve of U terecht kunt: fax: (+44) 171.412 7511, e-mail: mss@bl.uk of julian.conway@bl.uk.

OXFORD: De Bodleian Library moet wegens groot onderhoud Duke Humphrey's sluiten, waardoor handschriften en oude drukken tot herfst 1999 vrijwel niet toegankelijk zijn. Contact vooraf derhalve: Bodleian Library, Oxford OX1 3BG, tel. (+44) 1865 277150, fax: — 277182, e-mail: william.hodges@bodley.ox.ac.uk.

PARIS: De Bibliothèque nationale de France (BnF, dus!) zal tot de verhuizing afgewikkeld is soms gehele afdelingen sluiten. Het veiligst is navraag vóór vertrek, evt. via internet: (<http://www.bnf.fr>).

UTRECHT: De bibliotheek van Museum Catharijneconvent is i.v.m. verbouwing tot januari 1999 gesloten. Tot zomer 1999 wordt ook verder verbouwd maar (het grootste deel van) het museum blijft voor publiek geopend. Info.: afd. Presentatie (+31) 30 2313835.

Peinzende evangelist; tetra-evangelium, 9de-10de eeuw. Venezia, Biblioteca Nazionale Marciana, ms. Gr. I. 8, fol. 119v. Te zien in VENETIË.